

ԵՐԵՎԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԻԿԱՆ ԵՐԱՅԻՆ ԵՏԵՆ

ՕՐԱԿՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԵՒ ԵԹԵՐՏԻՆԿԱՆ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՋՄԻՒՌՆԻՍ

ՈՒՐԲԱԹ

9

ՕԳՈՍՏՈՍԻ

1846

ԹԻՒ 365

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 6 օգոստոսի:

Կառավարութիւնը այս օրերս խիստ դժբաղդ լուրեր ընկալաւ Լյուդուսէն. ուրտեղ ցաւալի դիպումով մը հասարակաց անդորրութիւնը վերադարձաւ քիչ մը: Կերենայ թէ Պարսից դեսպանին գործակալներէն սմանք խիստ ծանր եղեռնադրութիւն մը ընելով տաճիկ տղա մը վրայ դեսպանատունը գաղտնի ապաստաններ են, խառնիճաղանձ ժողովուրդը այս բանը իմանալով շատ պայտեցաւ. ու ղէնք առնելով անմիջապէս գացին Պարսից դեսպանատունը պաշարեցին և քիչ մնաց որ բռնութեամբ ներս մտնելու էին և շատ ախիւնահեղութիւն պիտի ըլլար. սակայն բարեբաղդաւ լար Լյուդուսի զինուորական կառավարիչ Պաքի փաշան ժամանակին համեմատ շատ աշխատութիւններ հաղելու թէ կարող եղաւ խռովութիւնը քիչ մը դադարեցնելու. յանցաւորներուն գլխաւորը ժողովուրդին ձեռքը առանդելով: Պարսից դեսպանը այս պարագային մէջ մեծ վտանգէն արտոնեցաւ. ուստի ուրիշ այսպիսի վտանգաւոր դիպումով անգամ անգամ չի կրնար համար, բազմաթիւ զինուորաց սեղանցութեամբը զօրաց ձմեռանցը ստորին զինուոր գետնանը ու իր պաշտօնատարները:

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

ՊԵՐԱՆԺԵ

Պետրոս Յօհաննէս տը Պերանժէն 1780 օգոստոս ամսուան մէջ ծնած է. հայրը աղքատ ու տառապալի ըլլալով շատ նեղութիւն կրկնէր իր ընտանիքին համար, ուստի իր որդւոց անդեանը հաղելու թէ կը հասնէր թող թէ անոնց կրթութեանը, անոնց որ Պերանժէն երբոր քիչ մը մեծցաւ, թեթեւաբան համար իր մեծ հօրը քովը խրկեց զան, ուր մինչև 10 տարու կեցաւ, գրեթէ բոլոր անժամանակները փողոցներու մէջ անցընելով արծաթ համարձակ, խաւովութեանց ստանները հեռաւորութիւնը արթննալով, ու անցած գացած դիպումներուն ու երեսի մարդոց վարքին տեսնելով ու գիշելով, սխառ պատմութեանց հետեւելով խաւովութեանէ ետեւ իր ծնողքը հօրաքերու ընթացքին զինքը, որնոր խելոյն քաղքին մէջ պանդոկ կապեալ էր. հոն ծաղիկահոտակ Պերանժէն իր բնական պանդոկի ծառայութիւն ընելով բոլոր դատարկութեան տեսներ հինուամբ գիշերէր կարգաւոր կուտար, որ դիպումով ձեռքը անցած էր, ինչ տեսնել տեսնել չորս տարեկան եղաւ յիշեալ քաղքին մէջ տաղաւթի մը բովմաւոր, ուր տեղ ուրիշներուն գրութեանը ու ոտանաւորները շարելու ժամանակը ինքն ալ կ'աշխատէր որ

Լյու ցաւալի գործը անշուշտ քիչ մը արգելք պիտի պատճառէ Բարձրագոյն Գրան և Պարսից տէրութեան մէջ եղած վեճին կատարելագէտ լըմընալուն. այսու ամենայնիւ կը յուսամք թէ շուտով և արժանաւոր կերպիւ կը կարգադրուի այս դիպումը. որուն վրայօք ատենակալ իշխանաց մէջ ժողով ըլլալով Բարձրագոյն Գրան, անմիջապէս սաստիկ հրամաններ խրկուեցան Լյուդուս:

Բարձրագոյն փոխարքան Լյուդուսի Կոստանդնուպոլիս հասնելէն ի վեր միշտ մարդատիւ լուրեր պատկանէր և մեծարանքներ կընդունէր տէրութեան երեսելի պաշտօնատարներէն: Գրեթէ ամէն օր հացիկերով և տոնախմբութիւններ կը լայն ի պատիւ Լյուդուս Բարձրութեան:

Բարձրագոյն փաշան մայրաքաղաքէն մեկնելով Բափալա (Ռումէլի) իր հայրենիքը պիտի երթայ, և քանի մը օր հոն մնալէն ետքը, ճամբայ ելնելու է Լյուդուսի դառնալու ուրտեղ միջոց ունի Բամազանէն առաջ գտնուիլ:

— Սեփական միտքով և ունեւէյը, (որ մինչև սոր Սթրէթֆորտ Վենիսիկին դառնալը Լյուդուսի դեսպանատան գործերը պիտի կառավարէ) անցած շաբթու պատիւ ունեցաւ Լյուդուս և հափառութեանը ներկայանալու, որուն մատոյց իր կա-

ռավարութեանը ընդունած նամակները, որով Լյուդուսի թագուհին իրեն գործակալ կը կարգէ զինքը ի Կոստանդնուպոլիս լիակատար իշխանութեամբ:

Վեհափառ Սուլթանը յիշեալ նամակաց միտքը խնամալով խիստ մարդատիւութեամբ և սաւառով ընդունեց Սեփան Լյուդուսի փոխանորդը որ Պարսից Լյուդուս ըստած անդիպոցի պատերազմական շագենաւով և դեսպանատան պաշտօնատարաց ընկերութեամբը եկած էր Զորադանի արքա յական պալատը:

Լյուդուսի գործոց տեսուչ Նշիտ փաշան բարձրագոյն ատենին առաջին թարգման յիշատէ՛ ֆէնալին, և ուրիշ քանի մը երեսելի անձինք ներկայ էին այս կայսերական ունեւէյը թեանը:

Լյուդուսի տէրութեան երբոր ծովապետ մօսիւ թիւրքէնը Վասիլի անուն գաղղիացի պատերազմական շագենաւով անցած ամառ 28ին հասաւ ի Կոստանդնուպոլիս, և մինչև թարաքիս գիւղը երթալով ան տեղ ցամաքը ելաւ ու Լյուդուսի դեսպանին պաշտօնը թեփալան ըրաւ: Վասիլի շագենաւը մայրաքաղաք մտնելու ատենը 21 թեփալան թարգման լով ընդունեց, որուն անմիջապէս պատասխանեցին օտմանեան պատերազմական նաւերէն:

— Սեփական շագենաւը Բարձրագոյն և մեծ

անոնց պէս շինէ. իր տէրը որ գրագէտ մէկ մը էր անոր շատ օգնեց թէ ուղղագրութիւն սովորեցնելով անոր և թէ գրած ոտանաւորները սրբագրելով: Բիշ տեսնէն ետեւ քաղքին ձրի դպրոցներուն մէկուն մէջ սկսաւ յաճախել ուր իր աշխատութեամբը ու վաւարուն երեսակցութեամբը միշտ առաջին էր: Լյուդուս 17 տարեկան եղաւ, Փարիզ դարձաւ իր հօրը քովը. հոն աղքատութենէ տառապեալ, բաղդէն հաղածեալ սխառ իր կեանքը բռնելու ճամբուն վրայ մտածել, ինքզինքնէն կըրդար որ բանաստեղծ ծնած է ու պէտք է որ հազարու մէկ գիտարութիւններու յաղթելով ան քաղքը ճամբուն վրայ քալել սովոր. վասնորոյ սկսեց երգեր կատարելութիւններ և ուրիշ գրութեանք շինել որոնցմէ մէկ քանին իր ձեռքով կ'այրէր ու կը պատրուէր: Բայց ալ չկրնալով աղքատութեան համբերել միտքը դրաւ Փարիզէն հեռանալու Լյուդուսի երթալ. որնոր ան առնները Գաղղիացոց իշխանութեան տակէն էր, բայց ան առաջարկութիւնն ալ առաջ չկրնաւ տանել զանազան պատճառներէ արգիլեալ: Լյուդուս անոր իր քաղաքը թիւնները ինքը աղէկ կը գրէ. 1803ին անօգնական մնացեալ, կը լսէ, յուսաբեկ ոտանաւորներ կը շինէի առանց նպատակի մը, մէկը զիս չէր քաջալերէր և ոչ իրատ կուտար ինձ՝ մտածեցի, բայց այսպիսի մտածմունքներով

քանի անգամ խաբւեցայ, որ իմ անձունի բաւաստեղծութիւններս թուղթի մը մէջ ծրարելով փոխալով Լյուդուսի Պետրաքիս խրկեմ. որնոր շատ մեծ համբաւ ունէր, ոչ միայն իր ճարտարախօսութեանը, այլև արհեստից ու ուսմանց վրայ ունեցած սիրոյն համար, այս ըսածին վրայ ամենին յոյս չունէի. բայց երբոր օրը ուր առաջութիւն անպատմելի պարուն Լյուդուսի զիս քովը կանչեց իմանալով իմ վիճակս իր առատաձեռնութեամբը մեղմեց զայն, իբրեւ բանաստեղծ խօսեցաւ հետո, շատ խրատներ ու քաջալերութիւն տալով, բայց դժբաղդութեամբ այն օրերը ստիպեցաւ Գաղղիայէն հեռանալ, ու ես այնպէս կարծեցի որ զիս պիտի մոռնայ, բայց շատ չքչեց յիշեալ պարունէն նամակ մը առի, որով իրեն Փարիզի դիտութեանց ձեմարանին վարձքը, որուն անգամ իսկ էր, ինձ կը խոստանար: Բանի մը ատենէն այսինքն 1809ին պարուն Լյուդուսին ձեռնառուութեամբը, (վասն զի անժամանակը Լյուդուսի իր պատիւը կորսնցուցած էր), Գաղղիայ ընդհանուր ձեմարանին գրաստան օրինակողը եղաւ տարին 1200 ֆրանք վարձքով:

Լյու պաշտօնին մէջ սկսեց քանի մը երգեր շինել որոնք մեծ համբաւ տուին և Փարիզի հասարակութիւնը ձեռքէ ձեռք ու բերնէ բերան կը յաճէին: Պերանժէն որ հասարակապետութեան

ծովապետ Մէհմէտ Վի փաշային հրամանատարութեամբը ճամբայ պիտի ելլէ մօտ օրերս՝ արշակունիքի հրահրան կողմնակալն այցելութիւն ընելու համար :

—Ուրազ գետնային փոխափայլ մօտիւ տը Վի դովը անցած ամսու 26ին իր ընտանիքովը ճամբայ ելաւ Իգալիա երթալու Քահրմէ անուն գաղղիա կան շոգենաւով : Յիշեալ գետնային իր կառավարութեան թոյլտուութեամբը քանի մը ամիս Իգալիա մնալէն ետքը վերստին պիտի դառնայ ի Վիստանդնուպօլիս իր բարձր պաշտօնը վարելու :

—Նոյն շաբթու (նոյնիսկ պատերազմական շոգենաւ մը) Իրապիլիս իրկուեցաւ հարկաւոր նաւակներ տանելու համար :

—Պապին կողմանէ՝ եկած հռովմէական հայոց սրբազան Պատրիարքը անցեալները փոխճանեցաւ մայրաքաղաքիս մէջ յանկարծահաս կաթուածով մը . որուն յուղարկուողութիւնը փառաւոր հանգիստ կատարուեցաւ :

—Նոյն ամսու 23ին Սամս կղզին իշխան վսեմափայլ Ստեֆանաքի պէյին սոսկալի դիպուած մը պատահեցաւ . որուն քիչ մնաց որ զոհ պիտի ըլլար : Նաւակավար մը Վանաձորէ գեղը Նորին Վսեմութեան տունը երթալով յանձնեց անոր մէկ տուփ մը . որնոր անձանթ մնաւ մը տուած էր իրեն, ըսաւ : Նորին Վսեմութեան բերելու համար Ստեֆանաքի պէյը շատ աշխատեց է որ տուփը բանայ . բայց չկրնալով՝ ներկայ գտնուած իր ծառային մէկուն տուէր է . որ սատիկ ուժով մը քաշելով տուփին խուփը (գափաք) կը բանայ և իսկոյն երկու հրացան կարճակոխ մէջէն : Քարե բաղդաբար գնտակները Նորին Վսեմութեան քովէն անցնելով վնաս մը չպատճառեցին . այլ անոր երեսը, միայն քիչ մը սյրեցաւ : Սակայն տուփը բացող ծառային աչքը վնասեցաւ և ուր գնտակէ մը ծակուեցաւ : Նոյն դիպուածէն ետքը անմիջապէս վերադարձաւ նաւակավարը բռնեցին ու բանտարկեցին :

Համար հոգին կուտար քանի մը համարձակ երգեր հրատարակելուն համար թագաւորին և այլոց դէմ, քանի մը անգամ բանտը մտաւ . առջի անգամ դիւրաւ ազատեցաւ . բայց նորէն չմոռնալով իր կրակոտ ու վառվառն բնութիւնը 9ամիս բանտի դատաւարտեցաւ տասը հազար ֆռանք տուփով . զորնոր չէր կրնար յաւիտեան հատուցանել իր աղքատութեամբը թէ որ քանի մը առաւտածուն անձինք չփութային իրենց երգիչին համար հատուցանելայն գումարը : Նիկէ ետեւ տալաւ ինքնաբերական ատեն իր երգերով բոլոր Վաղդիա արթնցնելով, մանաւանդ խռովութեան ու անիշխանութեան ժամանակը . ձանձրացաւ աղմկայող քաղաքական կեանքէն . ու ինչպէս կ'ըսէ գրագետին մէկը իր քնարը ու հողութափը առնելով առանձնացաւ Բասթի ըստած գիւղը որ փախիզէն շատ հեռու չէ . ետքը Փօնդէնիս ու Վուր : Նոյն երեւելի երգիչը այնքան անուշ ունի գաղղիացուց մէջ որ անհնարին է մէկու մը գրել . իր երգերը բոլոր փախիզիք գոց գիտեն . բոլոր տեղ թէ գրքատանց մէջ թէ հարստաց թէ գիւղացուց տունը կը գտնուին . ու ասկէ ետեւ կարծես թէ տպագրութեան կարօտ չեն վասնզի աւանտուն մտքին մէջ տպագրուած է անճնշելի կերպիւ : Նոյնքան ազդեցութիւն կուտայ գաղղիացուց մը ասոր անունը . որ երգելու ժամանակը ինքը

պէս վերադարձաւ նաւակավարը բռնեցին ու բանտը դրին . և անորմէ իմացուելով յանցաւորին սովորաւ զանկաւ ալ բռնեցին երկու օրէն ետքը : Նոյն եղևնագործը որ Սամսոյի է . Բաստանդինո Սթամադիասի կըսուի որուն ժամանակաւ երեւելի պաշտօններ տուէր է Ստեֆանաքի պէյը . և մեծ բարերարութիւններ ըրած է . բայց անիկա իր խռովարար բնաւորութեամբը միշտ ինչպաշտօնի մէջ որ գտնուէր է աղմուկ մը հանելու հետեւ է . և այս պատճառաւ քանի մը ատեն կայ որ Սամսէն աքսորուած է եղեր :

Յիշեալ եղևնագործը հիմակուհի մը Սեբաթերի դրան բանտը արգիլուած է . և մօտ օրերս օրինաւոր կերպիւ անոր գատաւատանը պիտի ըլլայ :

ԵՂԻՊՏՈՍ

Ազգայնագիր . 23 յուլիս :

Վարդապետին գործերը սովորական բարեկարգութեամբ կը կատարուին . և հասարակաց անդորրութիւնը կը շարունակուի միշտ՝ առանց յայտնի ըլլալու բարձրագոյն փոխարքային բացակայութիւնը . քանզի իւրաքանչիւր պաշտօնատար հոգւով չափ կաշխատի իր պարտքը և իր ծառայութիւնը ի գործ գնելու ամենայն դրուշտութեամբ :

Նոյն կատարներն անգղիացուց նամակները որ սովորականէն 10 օր տուէր ու շուրջ էին . ամսու 19ին հասան Վաղդապետի և նոյն օրը անգղիացի շոգենաւով իրկուեցան ի Նորա . Նոյն յայտնուէր մը Սամս ըստած սատիկ հովին պատճառաւ . երկու է . որ Սամսային երեւ շոգենաւուն շատ վնաս տալով պարտաւորեց է վարտին գառնալ յիշեալ նաւահանգիստը . ուրտեղ նորէն անուշ առնելով և քանի մը օր հանգստանալով կրկին ճամբայ ելեր է :

Ղինքը կը մոռնայ . և այնչափ հետաքրքիր են անոր համար որ ինչ և ընէ նէ կը պատմեն մէկմէկու . բնական տունը անգամ ամենուն յայտնի է : Նոյն ցածները Պերանժէն ձանձրանալով իրեն յաճախ այցելութիւն եկողներէն . ինչ ատեն Բասթին էր . ըսելէսին Փարիզ եկեր էր . անձանթ փողոցի մը մէջ տուն մը վարձելով . բայց և այնպէս հետեւ քրքիր բարեկամներէն չխաղտեցաւ . վասնզի քիչ օրւան մէջ գտան ղինքը : Նոյն երեւելի հեղինակին գրած բազմաթիւ երգերէն խիստ երեւելիներն են շիւթ մայիսի . թուրքի . շիւթ զգեստ . Օրթաուր . Վարձ ի հայրենիս . շիւթ բրօշակ և այլն . որոնք բարակ մտքը վառվառն երեւակայութեամբ գրեալ են . մանաւանդ շիւթ մայիսի ըստածը : Վաւական ժամանակէ որ բան մը հրատարակած չունի . երբոր իրեն հարցուցին թէ ինչու չէր գրել կոր . կամ թէ ըսենք թէ ինչու համար իր երգերը չհրատարակէր . անշուշտ քաղաքական օրէնքներէն զրուեալ . այս պատասխանը տուաւ . որ մինչև իր մահը բան մը չգրտար հրատարակէ : Շիւթ Պերանժէն ուրիշ գրուածի մը վրայ կ'աշխատի . այսինքն ժամանակակից երեւելի մարդկանց վաղք բառարանի ձևով կը լինէ . բայց աս աշխատութիւնն իր մահուանէ ետեւ հասարակութեան ձեռքը պիտի անցնի :

Վերջապէս աս համառօտ ծանօթութեան է տեւ խօսքերնիս կը մնան Շաթալիանին աս ճշմարտութեան Վերջապէս :

Նոյն գետին ջուրը որ մինչև ցայժմ խիստ յուշիկ կը բարձրնար . քանի մը օրէ ի վեր պարգուութեամբ կաճի : Նոյն տարի այս ատենս մէկ կանգուն աւելի բարձր էր հիմակուհի . այսու ամենայնիւ կը յուսացուի թէ այս զանազանութիւնն ալ շուտով պիտի գաղղի : Վահմուտիկ նեղուցը նաւարկելի է հիմակուհի մը . որնոր մեծ գիւրու թիւն մըն է առեւտուրին :

Վսեմափայլ Յարութիւն պէյը ամսու 13ին Վաղդապետի կը գտնուի Վահիլէէն գաղղի :

Վարձապատու Վարձիւմ փաշան ամեն օր կը պատուի հոս :

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՆԴՊԵՆ

Լոնդոն . 18 յուլիս :

Կառավարութիւնը ազգատիրական ոգւով անդադար կաշխատի ի գործ գնելու զանազան աղաքաւոր առաջարկութիւնները . որոնց վրայ քանի մը ատեն ի վեր խորհուրդ և քննութիւն կը ըլլայ : Նախընթաց խորհրդարանին նախագահը Սպէյթ Վիլը ամսու 8ին երկու շաբթի օրը աղաքի երեւակայանց ժողովը եկաւ . ուրտեղ գէտ գոցած չէր . առաջին ատենաւոր իշխան պաշտօնէն հրաժարուելէն ի վեր : Որը Սպէյթ Վիլը այս ժողովին մէջ շատ կուսակցութիւն և մտերիմ բարեկամութիւն ցրցուց Վորա Ղոն Վիւսէ իր յաջորդին . և անոր առաջարկութեան գործադրութեանը նպատասխանող եղաւ ի ապագա և համազական խօսքերով : Ուրտեղ լրալիւնները գրեթէ ամենքն ալ գովութեան կը յիշատակեն որը Սպէյթ Վիլին այս պնդական և ազգատիրական ընթացքը . որ յիշատի նշանաւ կութեան արժանի է . քանզի խիստ հազուադիպ է որ խորհրդարանի մը նախագահը կուսակց և նը

րիտ ու գեղեցիկ խօսքը թարգմանելով «միայն երգիչի անուամբ աս մարդ Վաղդիոյ էն մեծ բանալ տեղծներուն կարգը անցաւ . և իր ոգւով . որ Վաղդիութեան ու Վաղդիոյ կը ընմանի . ու զանաւոր ատենը կ'երգէ . ինչպէս որ Տակիտոսը կը գրէ» :

Վալիապետ նորահասապ Վարապետին Վիլիամսի Գլխաւոր պաշտօնները հեղինակներն են . զորնք Վաղդի լրագրին 28-րորդ թուոյն մէջ ինքնաշուք :

ՍԿԻՋԵՆ

Հանաւ ի գաղղի Արարտեան լուրկութեան երկուսի ի 17 յուլիս . 1845 :

Յայտնի լիցի ամենեցուն . զի մեր ներքայ ձեռնադրողքս ազգատիրական ոգւով միաբանաւ հաստատեմք ընկերութիւն մի գրաւոր և ուսումնական . ունեւոր մեր նպատակ զօգուտն՝ զյուս . ջողմութիւն և զարին ազգիս Հայոց . և այսու զխմամբ հաստատեմք զուպարան մի առ ի նախնայնայնութեան և բարեք կառավարութեան ընկերութեանն այսորիկ և տպարանիս՝ կարգեալ գրեմք այսու հետագայ գաղղիս . կարգ և կանոն . ընթացք . զհամեմատ նոյնն՝ և պահել զայնով : Նոյնքն . ընկերութիւնն այս կաշխուր Վարապետին Վերջապէս :

Իսլանդացի հասարակութիւնը հիմնականում
մեծ ակնկալութիւն ունի Նորտ Ղօհն Սիւսէլին
բաղադրականութենէն, որ կերուցայ թէ Իսլան-
դացւոց վիճակը լուսացնելու հոգ տանելու է .
և անոնց ունէցած քանի մը օրինաւոր գանդառ-
նէրը վերջացնելու պիտի աջակտի . վերջապէս
պիտի ջանայ որ ըստ կարի հաւատարմութիւն ըլլայ
անդիպիցի և Իսլանդացի ժողովրդոց մէջ:

Փարիզ, 20 յուլիս :

Քանի մը անգամ ստիպեցին որ յայտնէ թէ ինչ
բնութեամբ թէամբ այս տտակալի յանցանքին ձեռք
բարկաւ և եթէ ուրիշ իշխանակից կամ ընկեր ունի՞

U 1 2 0 3

մը : Իսկ ց Հանրիին մինչև ցայսօր ըրած յայտա-
րարութեանը նայելով կերևնայ թէ ինչքին կող-
մանէ բիչմը սյահասութիւն ունի , վերջապէս ու-
րիշ Կիտաւորութիւն մը չունէի ըսաւ , Թագա-
ւորը մեռցընէլ ուզէ լովս , Բայց միայն անունս
Հռչակուելու համար գործքի դրի այս մեղքը ,
քանզի յոյս չունէի որ ուրիշ կերպիւ կարող ըլլամ
երեւելի անուն մը տոսնալու :

Լուքայական հրովարտախոյն իսկոյն հրաման եւ զաւ որ օրինաւսր կեբալիւ դատաւտտան ըլլայ այս զաւարիւ դիպուածոյն վրայօք :

Վրանի մը ատենէն ՚ի վեր Հօլանտայի և Պէճիկ
գայի տէրութեանց մէջ առ հարոյ վերաբերեալ
զանազան դժուարութիւններ ծագելու էին , որոց
վախճան մը տրուելուն յիշեալ երկու ազգաց վա-
ճառակոնները սգումը չափ կըրիսիագէին , ուստի
յու լիւի Մին առհարական զաշխագրութիւն մը
ստորագրելով Հօլանտայի և Պէճիկ գայի լիակատար
իշխանութիւն ունեցող պաշտօնատարները , յիշ-
եալ դժուարութիւնները վերջացուցին օրինաւոր
կերպիւ և երկու կողմանց օգուտը նայելով :

Ուստաց տէրութեան և Գրուսիոյ զօրքը յու-
լիսի ինն Բարաքովիէն ելան . ուրտեղ Մատարիոյ
պահապան զօրքէն ՚ի զտոտ ուրիշ զօրք պիտի չու-
լայ : Մատարիոյ կառավարութիւնը նոյն քաղքին
ապահովութեանը և անդորրութեանը համար իր
ծախքովը միշտ 5000 պահապան զօրք պատրաստ
պիտի ունենայ Բարաքովի մէջ : Ուստի երկբայու-
թիւն չկայ թէ այսուհետեւ յիշեալ քաղքին բնա-
կիչները իրենց պարտաւորութիւննին աղէկ պիտի
ձանաչեն :

Վործածութիւն և վարումն տպարանիս լիցի տպագրութիւն շաբաթական ընթացիկ միայ հաշիւէն, և պէտքէն պիտանի և բարոյական գըրեանց, թէ հայերէն և թէ անգղիերէն, նա և զանազան թերթից և գործոց, ՚ի նպաստ միայն տպարանիս :

Ո՛ր բնաւ երբէք տպեցի կամ թլլտացի տը
պել ՚ի տոյն յրաթղթի բան ինչ թէ՛ անմահական ,
անխառնական , խոցողական և բամբասանաց կամ
պարսաւանաց զումեքէ առանձնակի՝ և զելլոյ թէ
ստոռ և թէ այլ ուրեք , ո՛չ պարզ և ո՛չ բոլար
կեալ ձեռով , բայց հնար է ազգասիրտին ոգւով
և յորդորական եղանակաւ , ցաւակցական բա
նիւ՝ խօսել և ճառ ելզգականս թեանց և զթերու
թեանց ազգիս հոտաբարբօրէն և ընդհանրապէս ,
և ոչ թէ առանձնակի և յստիօրէն զիտմամբ
ուղղելոյ զգականս թիւնն զազգայինս , և վասն
այսոյսեաց բանից գգուչութիւն մեծախտի ՚ի

Ի արձրագրատիւ Իպրահիմ փաշան Ալէնք անուն
անգղիական շոգեհաւով Ղալպուղարէն հասաւ
հոռ ամսուս 21ին , ուրտեղ զբեթէ իրեք օր մնալէն
ետքը ճամբայ ելաւ Լոյսքանդրիա երթալու :

—Գաղղիոյ նաւատորմիլը արքայազուն Վօկնվիլի իշխանին հրամանատարութեամբ յուլիոյ 18ին Սալթա մասու իր քառանկորեայ զգուշութեան պայմանաժամը լրմնցընելով : Բարձրագրտիւ Վօկնվիլի իշխանը քիչ մը տկարութիւն ունենալով պարտաւորեցաւ չնկուսնելու յիշեալ կղզիին երևելի անձանց հասցիերայթի հրաւերը . նոյն պատճառաւ Սալթայի զմեզման տէրութեանց հիւպատոսներն ալ չկրցան ներկայանալ Արին Բարձրութեանը :

— Լ) Ըհատառտտեն Թէ ընդհանուր զօրապետ սըր Բէքքընհէմին պիտի յանձնուի Մալթայի կառավարութիւնը՝ սրնար հիմակ սըր Սթիւարտին յանձնուած է :

Դպրային երեսփոխանաց ընտրու թիւնը 'ի գործ
կըդրուի բոլոր տէրու թեանը մէջ. բայց հակա-
ռակորդ օրակիրններ իրիտ գանգատ կընեն խոր-
հրդարանին նախագահ մօլ: Բօլթիին գէմ,
թէ ամէն կերպ ապօրինաւոր միջոցները 'ի գործ
կըդնէ որպէսզի իր կուսակիցները ընտրուին ազ-
գային երեսփոխան :

Սուրբ Սիւնհոգին անդամները, որ ըստ օրինի պէտք է որ ամէն տարի նորոգուին, այս տարի ալ յուլիոի 25ին եղաւ նոյն նորոգութիւնը, բայց ամէն անդամները նորէն հաստատուեցան իրենց

կողմանէ քննչացն թէ 'ի վերայ իսկական գրութեանց իւրեանց , թէ 'ի վերայ գրութեանց տը պատրին , և թէ 'ի վերայ գրութեանց բանասիրաց արտաքննոյ՝ ուրք հաճեցին առաքել զբանասիրութիւնս 'ի տպագրութիւն :

Տպարանն մի երբէք թողլի պարտապաշտ միշտ պատասխանելու լիցի տալով բոլոր թիւերը լրացնելով, մատենից և թերթից, զուգապէս և յաջորդաբար չարունակութեամբ :

Օտիւք տպարանին տնօրինել և կարգադրել է լընկերացս միտքսն հաւանութեամբ , և հատու ցանել յեկամոյց և յարգեանց տպագրութեանցն՝ համեմատօրէն չափաւորելով : Իսկ ՚ի սկզբան գործոյ յայտնի չլինելով տպագայ եկամուտ նորին ՚ի ստորագրութեանց և յայլ պէսպէս տպագրութեանց և յաղբերականց , վասնորոյ առայժմ և մինչև ցամիսս վեց զամենայն ծախս տպարանիս յանձն առեալ լճարեցեն հաւատարմպէս անդամք ընկերութեանս . վերոտառնալի տպարկեամոսից և յարգեանց տպարանին :

Ամենայն գրեանք տպեալ'ի տպարանիս լիցինև
համարեցին ստացուածք ընկերութեանս՝ վասն
օգտի ազգիս հայոց . և զայն ամենայն պարտ է վա-
ճառել թէ առտ և թէ առաքմամբ յայլեայլ
երկիրս երժանագոյն գնովք . յորոց և առաքեա-
լին փառն քարոզող հայոց եղերոց ընդ ամենայն

Թիւ պէտէ աւ յիշեալ առաջին ատենաակաւ իշխանին թշնամիները ամէն կերպիւ կաշխատին անոր ամէն ըրածներուն դէշ մեկնու. թիւներ տալու և բամբասելու զինքը, այսու ամենայնիւ բազմաթիւ երեւելի բարեկամներ և կուսակիցներ ալ ունի. ուրոնց օգնու. թեամբը և իր բաւիրուն խոհմու. թեամբը կերեւայ թէ դեռ շատ ժամանակ մօտիւ Վօլէթիին ձեռքը պիտի մնայ (} ունաստանի կառավարութիւնը :

Զմիւռնիւս , 9 օգոստոսի :

—Յօւղիտի Յին իրիկուսը երկու յայն մէկ հռոմէադաւան յայնի մը հետ սաստիկ կոխ բնեւորով, այս ետքինս դանաւով մահու չափ վերաւորեց իր հակառակորդներէն մէկը ։ Յանդուօրը անմիջապէս փախաւ, և կռաւարարութիւնը թէպէտեւ միշտ փնտռելու վրայ է զանիկա, բայց դեռ չկրցաւ գտնելու ։

տեղիս առ ՚ի բաշխեւ և տալ ձրիապէս, այնպիսի
սեռաց աշակերտացն՝ որք չունիցին զկարիս գնեալոյ .
և այս պարտի յայնժամ՝ լինեւ՝ երբ վաճառեալ բն
վճարեացեն նախ զծախիս տպադրու թեան նոցին .

Ո՛ր դք յընկերացս կարասցէ տալ տպագրել
գգրեանս վասն առանձին օգտի և շահու իւրոյ՝
ծախիւք ընկերութեանս, սակայն կարող է առնել
զայն վճարմամբ հաստատեալ ծախսոյն :

Համենայն մատենից և ՚ի գրեանց տպագրելոց
ծախիւք ընկերութեանս՝ տացի իւրաքանչիւր
անդամոյ ընկերութեանս օրինակս վից , իբրև

«Միտու Վն Գաղղիոյ դեսպանը նմանապէս ծովապետ Դիւրբէնը ընկերութեամբ բազմաթիւ գաղղիացի պաշտօնատարաց Չըրազանի արքայական պալատը երթալով պատիւ ունեցան Նորին [Եհափառութեանը ներկայանալու, որ իր սըլըրական մարդատիրութեամբը ընդունելով զանոնք մեծ յարգութիւն ցըցուց յիշեալ երկրի անձանց :

“Օսմանեան պատերազմական կօշիթը՝ Նէճար
Եւրոպական պատերազմական ճամբայ ելաւ Դրասիոյն

ԼՅԺԷ որ յարաաբնոց ազգասիրական ոգւով
պարզ և եղբ. ընկերութեանն զգու մար ինչ դրա-
մայ իբրև օգնականութիւն և նպատաստութիւն
յառաջատու թեան նպատակի ընկերութեանն .
համարեցիք և լիցի գումարն արևանբաժանէրի
ստացուածք ընկերութեանն՝ վասն ազգային օգտի:

Եւ թէ ՚ի բերմանց ժամանակի, պատահանց,
հանգամանաց կա՛մ հարկի, դէպ ընկիցի խաբանիւ
ընկերու թեանո, յայնժամ բովանդակ ստացուածք
վերաբերելիք ընկերու թեանն և սպարանիս այլ
մէկ լիցի վասն աղգայնն օգտի. տնօրինելի և ա
ռաջագրելի յայնժամ՝ միտքան հաւանութեամբ
ընկերացս :

Պի գաշնագրոյս յայտմանն հաւատով օրինակ ու-
կելի մի մի՛ իւրաքանչիւր անգամ ընկերու թեանս
ձեռնագրեալ և կնքեալ յամենեցու նոց ի նոցանէ :

«Վերկապառար խնդակցութեամբ հրատարակեմք, զի ասորիւ 29 ՚ի Մուլմն Բրմատանու, Նորակերտ նաւն Յօհաննէս Սարգիս անուն, պատիանեալ պարոն Պետրոսի Յօհաննէսեան Սարգսեանց յարգոյ տաննադպրի Երարաբեան Բնիկաբեկեան մեծօրիտւ հանգիսիւ խաղաց ՚ի Սարգաբան գետ, որում յամենայն սրտէ մաղթեմք յ՚ստուծոյ զերկապառու. յաջորդս թիւն»:

— «Թիվ թեան հասին 'ի ջ ուղայոյ աւետարանել
մէ զ զյառաջագիմն թիւն հայկեան հայրենապ.
ողական դպրոցին , որոյ թիւ աշակերտոց ե հաս
անդ քան զհարիւր՝ ընդ արիաջան հովանաւորո.
թեամբ : Անուեկ թորոտի ի իւնական վարժապե

— «Պարսն Վէորգ Վուլգաս՝ քանիմի հայ սպա-
սաւորօք եկեալ ՚ի Բուժքայի լլոխ թէ անդ ուստ
ուեկոյ է ՚ի ԲԹ-ուխա առ ՚ի ինդ իր շաքարի հա-
տուսս իմն քանակիւ թէամբ »:

Լ՝ օ Օրոգիրը երկու շաբաթը սնդամ՝ մը կըտալի՝ տարեկան
ստորագրութեան գինը՝ 120 լուսու չէ կանխիկ (իւնչին ուղոր ուզ
կրնայ ստորագրվել .

Պրոֆ. Բապարթեան Մատթեոս ու Գրիգոր աղայի փաճա
Ալեքսանդրիա Եւսուֆեան Դերդ աղային փաճա :
Դահլիշ Եղիապարեանց Ս. Ալեքսան աղային զրառունը :
Յապոն Բուսիյո ու Միացեալ Նահանգաց Աւիւրիկոյ հիւ
պատոս Սրապիոնեան աղայ Յակոբին զրառունը :

Թրեաա Աբէրեան Գրիգոր աղային գրասուներ :
Կարին Յակոբ Ճանեան Սարգիս աղային վաճառատուներ :
Պալատա Անգրիոյ առաջին թարգմանն ոգայ Խաչիկին առներ :

Բեդրուպուրի Դաւթեան Սբմիանց աղա Ահաթնին գրու
 Թիֆլիզ Կարենեան պատուելի Յակոբ վարժապետին գրու
 Դաւթէ Երթադանեան Վարդանիտնոց աղայ Գալուս սալին վու

Պոմպա յարգի պատանայ Աղանուր որդւոց և ընկերաց փա՛
Կտլաթա պարուն Փ․Ա․ Գեորգեանին գրառու էր ՝
Ուստա պարոնաց Սամ և քնկերաց փա՛նուստունը ՝

Անկախորդ՝ Արգար և Բաեփանես պարտեաց գրաստանը՝

Ի ՏՊԱԿԱՆԻ ԱՇԽԱՏՈՒՄՈՅ Ի ԲԱՆԿՍՏԱՆԸ